

Преслава Кирова

Чешмата

На баща ми

„Дюлгери чешма градили,
в село ся дума разчуло,
че са Гергана вградили...“

Из „Извора на Белоногата“
Петко Р. Славейков

Пийнете от моята вода – тя извира от дълбокото. Шуми и прелива през пластовете на времето, носейки забравени истории. Спрете поне, поседнете. Наоколо има много отронени камъни. Поспрете на някой от тях и чуйте шепота на водата. Той е съвсем слаб, едва доловим, защото сребърното езиче на водата и съвсем изгъняло, почти невидимо пропълзва през счупения чучур и се губи сред камъните. Вслушайте се и ще чуете широкия вик на гайдите, грохота на колелетата, звъntenето на хлопатарите и гласовете на мъртвите хора. Техния плач и смях, песните и молитвите им. Ще чуете звуците на един отдавна отминал живот и той ще се възкреси от вашите мисли. Моля ви – не отминавайте! Подложете ръка под струята и аз ще разгадая линиите на съдбата ви, сведете лице и ще вляза в очите ви. Подарете ми още малко живот...

Моето време вече го няма. То остана в сърцевината на старите камъни, в счупените ритли и грънци, в угасналите светилници... Дори водата тогава беше млада и силна, а днес немощно се процежда и бърза да се скрие, ненужна никому. Хората вече не минават оттук. Няма го добитъка, каруците, тракащите менци... Селото обезлюдя и самотните къщи се пропукаха. Дворовете се сляха с поляните и природата заля човешките следи. Останах само аз...

Колко сте млади и красиви! А моят живот почти свършва. Скоро ще умра за втори път. Гласът ми пресъхва заедно с чешмата, а спомени-те се разпръсват като отронените камъни. Затова ви моля, поспрете – нека остане у вас част от мен...

Някога и аз бях млада и красива, много красива... Остарях за един ден. Загубих и младостта, и красотата си, и любовта, останаха ми само мислите... От тях се храня.

Като стара приказка оживява в мен времето, когато майсторът с треперещи ръце редеше камъните. Бялата кърпа на главата му бе залепнала от потта, а напуканите му устни кървяха. Той не продумваше и навел ниско глава, нагласяше камъните, като от време на време спираше за кратко и тревожно поглеждаше към небето.

Наблизо, облегната на едно дърво, стоях аз... Боса, в бяла риза и забрадка на главата, а по шията ми, като змия, се виеше дълъг кичур от черната ми коса. До мен стоеше заптието и намръщено наблюдаваше майстора. Слънцето препичаше, капки пот се стичаха изпод феса и като ледени мравки пълзяха по гърба му.

Странна тишина бе обхванала всичко, дори звуците от селото не се чуваха. Лъчите на слънцето пронизваха земята и в тишината, сякаш, се долавяше звъntenето на жегата. Майсторът вече плетеше крака в

камъните. Изворотъ беше тук, до него, но не биваше да го докосва, не и докато не свърши. Турчинът нервно пипаше дръжката на ножа си. Изведнъж, нарушавайки тишината той рязко го извади от пояса си и като говореше нещо глухо и неразбираемо, се приближи към майстора. Той изтърва взетия камък и влачейки се по земята, заотстъпва назад. Заптието плю и се обърна. Строителят разбра, че трябваше да побърза – слънцето поляка се преместваше.

Пазачът се приближи до мен и грубо вдигна главата ми. Прокара ножа по шията ми и срязва червения конец с голямата златна пендара... Останах с вдигната, отпусната назад глава. Камъните от строежа сякаш се отчупваха от сърцето ми и силна болка ме пронизваше. Някога красивото ми лице бе потопено в страшна тъга, а през полуотворените ми очи се процеждаше тежка, синкава мъгла. Обезкръвените ми устни се сливаха с лицето, а останалите ми без дъх гърди едва помръдваха.

Времето сякаш бе спряло да тече... и болката траеше вечно.

Слънцето се наклони на запад и следвайки го сенките бавно отместиха неясните си очертания.

Майсторът погледна последния камък: намерил сили извън себе си, той повдигна белия къс – колко беше тежък! Най-тежък от всичките... Човекът го изтърва. Потреперах и обърнах очи към него. Последният камък... Сянката трептеше върху белите късове. Строителят наведе още по-ниско глава и отново подхвана камъка. Не можа да го повдигне. Тогава го затъркаля, влачеше го... Помръдваше го малко, по малко. Ако не беше го сложил, ако го беше търколил по нанадолнището... Последният камък и градежът беше свършен, чешмата бе готова и заповедта изпълнена. Последният камък – най-важният, най-тежкият, носещ в себе си и греха на строителя – слабостта и страха му, сведения поглед и треперещите ръце... Накрая с вик го вдигна и го стовари на мястото му...

Трясъкът на камъка и вика се сляха със стона от устните ми. Видях как тялото ми пада безжизнено до дървото и как струйка кръв запълзя по бузата ми. Сянката ми върху чешмата бе изчезнала, а камъните се бяха слепили един с друг от невидима сила. И ако докато майстора строеше, те изглеждаха като безреден куп, сега чешмата бе придобила плътна и ясна форма, и като дърво бе пунала корени над извора.

Заптието вече тичаше към селото.

Майсторът стоеше с изранени ръце пред чешмата и гледаше как водата струи от медния чучур. Течеше като синята мъгла от очите ми и режеше нозете му. Той хвана главата си с ръце и коленичи във водата, плисъкът на чешмата се смеси с риданията му...

Аз останах при чешмата и след майстора. Останах и след хората, които прибраха тялото, чух плача и клепалото на черквата. Блъсках се в камъните и исках да извикам, да побягна, да се върна при хората. Да набера цветя от поляните, да напълня стомната с вода и да прекрача прага на къщата. Кучето да се хвърли радостно върху ми и мама да извика „Къде се губиш, Стояно, животните пак не са нахранени?!...“

Но не можех да сторя нищо от това, защото заедно със сянката, в чешмата бе вградена и душата ми. Толкова хора минаваха край мен, а аз думичка не можех да им река. Вода си наливах, пояха животните, скоро и надпис издълбаха на чешмата. Онзи мастор не дойде – друг някакъв човек, другоселец.

Мъката беше заседнала в мен като буца и ставаше все по-голяма. Нима никой не помнеше, че съм тук?!

Но те знаеха, знаеха... Всеки път тъжно поглеждаха чешмата и клатеха глави. Възрастните се кръстеха, а младите губеха веселия пламък в очите си.

Аз се изправях срещу съдбата си, но нищо не можех да направя. Борбата ми оставаше скрита вътре в камъните. Вече не бях като тях, не бях човек. Изпитвах чувства, да, но можеше ли някой да разбере за тях, можех ли да заплача или да се засмея... Почувствах как се променям, как се сливам с водата и как се превръщам в част от чешмата. Стояна започна полека да се отмива от изтичащата вода и аз мислех за това, което съм била преди като за сън или далечен блян...

Един ден до чешмата дойде Живко... Беше с някакво русо, гръмогласно момиче. Моят Живко... Вървяха един до друг и говореха, гледайки се в очите, а въздухът кълтеше от смеха на момичето. Щом доближиха чешмата Живко се извърна и погледат му стана твърд, сложи пръст на устните си, а момичето се наведе да напълни стомните...

Защо хората тъй бързо забравят???

Остра болка ме прониза, ураган от негодувание изпълни същество то ми. Водата под чешмата забуча, запени се, силен тътен разтърси земята и преди хората да се усетят, медният чучур изхвъркна и удари момичето в лицето, а огромната струя тъмна, солена вода на сълзите ми заля всичко наоколо...

Селяните станаха неспокойни. Из цялото село се носеше слухът за случилото се при чешмата и никой не смееше да отиде да я поправи. А нямаше как – от другаде нямаше откъде да вземат вода. Най-старите

клатеха глави: „Пустия му бей, той ни докара тая бяля! Ама, казвахме ние – много хубост не е на добро!“

Сякаш проклятието тегнеше над селото. Първо майсторът на чешмата изчезна, а сега и това... Момичето лежеше с обезобразено лице и изпучупени зъби, а от Живкова къща и звук не се чуваше.

Трябваше да извикат отново майсторът от съседното село...

Разбраха хората, че не е обикновена чешмата, както не бе обикновена и Стояна. Чудни и страшни неща се случваха там. Кръв и сълзи течаха от нея вместо мед и масло, като страшни плодове на насилието и смъртта... Отмъщението ми щеше да достигне до всички, които ме отнеха от света и ме обрекоха на вечен затвор.

И когато веднъж турска войска премина покрай чешмата и един войник се наведе да пие, изведнъж другите го чуха да хрипти силно и да се свлича на земята. От устата му течеше много кръв, всички се изплашиха и се заоглеждаха за невидимия враг. Видяха тогава, че от чучура на чешмата също блика кръв. Камъните отдолу целите бяха почервенели и поточето лепкава течност се спускаше надолу към краката им. Хукнаха всички ужасени, по-далеч от това прокълнато място. Само един се престаши и пребърка мъртвия си другар. Намери кесията за пари и я обърна на дланта си – нищо, само една пробита пара. Турчинът се ядоса и я хвърли в кървата чешма...

Разбрах, че имам власт над водата, течаща под мен. Можех чрез нея да покажа чувствата си и никой нищо не можеше да стори. Бях затворена зад белите камъни, но имах сила, каквато никой човек не притежаваше. Можех да превърна водата в сълзи или кръв, във вино или мляко, можеше да потече дори пясък и селото да остане без капка вода – кладенците пресъхнаха, откакто построиха чешмата. Аз бях единственото им спасение и най-лошото проклятие...

Но годините минаваха и отмъщението постепенно заглъхна в мен. Много хора минаха покрай чешмата. Говореха, пиеха вода и сърцата им се отпускаха. А аз се радвах на гласовете и лицата им, попивах надълбоко думите им и в мен оживяваха пропуснатите неща от живота ми. Като приказки, тъжни и весели, оставаха в мен мислите и случките на тези хора, и това бяха моите спомени. Аз давах на хората вода, а те ми даваха мислите, живота си и така живеех, чрез тях.

За това ви моля да спрете. Дайте ми късче от живота си, за мен то е като глътката вода за вас. Скоро камъните съвсем ще се разпръснат и водата навеки ще пресъхне. Като старите времена и младостта ми те никога няма да се върнат. Ще останат само в легендите и в несвързания

говор на старците. Вслушайте се в ромона на старата чешма...

КРАЙ

© 2001 Преслава Кирова

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/8730>]